The Investigation on Castle Hill

In 2021, 5.15 m^2 were excavated and 24.4 m^2 were surveyed in the vicinity of the W tower on Vilnius Castle hill (Fig. 1). A disturbed, 40–140 cm thick, 1st-millennium BC – 14th-century cultural layer was identified at a depth of 80–140 cm in the excavated area. Like during the 2019 investigation, a pair of more distinct cultural layer horizons from the 13th–14th centuries and the 1st millennium BC – 7th century were also distinguished (Fig. 2). The layer of aeolian sand, which was identified in 2019 as dividing the cultural layer horizons, had likely been destroyed in the 13th–14th centuries at the site of the 2021 test pit. The upper, 13th–14th-century cultural layer horizon contained sherds of partly thrown pots. The potsherds decorated with horizontal and wavy lines should be assigned to the late 13th century (Fig. 3). The lower 1st-millennium BC – 7th-century cultural layer horizon contained pottery with rough surfaces: late, 5th–7th-century and early, 3rd–5th-century pottery (Fig. 4), as well as pottery with brushed surfaces: late, 1st–2nd-century pottery with distinctly brushed surfaces (pots with inverted rims and corner articulation) (Fig. 5) and early, Bronze Age pottery with indistinct and chaotic brushed surfaces (Fig. 6).

Jurgis Sadauskas,
Paulius Važnevičius

Raudonės pilies aplinka

2021 m. Jurbarko rajone, Raudonės miestelyje, Raudonės pilies aplinkoje, sklype Pilies g. 1 atlikti archeologiniai tyrimai. Jie vykdyti tvarkant pilies aplinką – keičiant dangą aplink pilį, rekonstruojant bei įrenginėjant naujus takus, automobilių stovėjimo aikštelę ir įvažiavimą iki jos. Iki XVI a. Raudonė buvo karališkasis dvaras, kurį Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Žygimantas Augustas (1548–1572) atidavė valdyti iš Prūsijos kilusiam pirkliui Krišpinui Kiršenšteinui. XVI a. pabaigoje pastatyta Raudonės pilis. Iki XVIII a. vidurio ji priklausė Kiršenšteinų giminės palikuonims, o nuo XVIII a. vidurio atiteko Olendskių giminei. 1810 m. pilis parduota Jekaterinos II (1762–1796) favoritui grafui Platonui Zubovui. Pilį kelis kartus nuniokojo gaisras, XVII a. II pusėje, XVIII a. II pusėje bei XIX a. pradžioje vyko pilies perstatymo, remonto darbai. Nuo 1822 m. iki XIX a. vidurio pilis buvo apleista, kol naująja jos šeimininke tapo Zubovo duktė baronienė Sofija fon Pirch-Kaisarova. 1857 m. pilies Š dalyje įrengta cerkvė, o prie Š korpuso V galo pristatyta cerkvės varpinė, taip pat įrengtas parkas. Per I bei II Pasaulinius karus pilies pastatą nuniokojo vokiečiai. Pilyje 1959 m. įsikūrė ir iki 2018 m. veikė Raudonės pagrindinė mokykla.

1999 m. Raudonės pilies teritorijoje žvalgomuosius tyrimus atliko A. Žalnierius (*ATL 2000 metais*, 2002, p. 139–140) – ištirtas 10,4 m^2 plotas, aptikta XVII–XVIII a. radinių, vietomis fiksuotas XIV–XV a. sluoksnis. 2007 m. E. Pranckėnaitė (*ATL 2007 metais*, 2008, p. 571) ištyrė 5 m^2 dydžio plotą, rado XVII–XIX a. sluoksnį. 2011 m. V. Juškaitis (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 639) ištyrė 8 m^2 dydžio plotą, fiksavo XX a. sluoksnius. 2012 m. U. Budvydas (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 670) ištyrė 10 m^2 plotą (5 šurfai). Viename iš šurfų 1,1–1,2 m gylyje aptiktas XVII–XVIII a. sluoksnis, likusiuose vertingų sluoksnių nerasta. 2018 m. R. Žukovskis (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 218) ištyrė 14 m^2 plotą. Apie 1,4–1,7 m gylyje rasti XVII–XVIII a. sluoksniai bei pamatai. 2020 m. S. Sprindys (*ATL 2020 metais*, 2021, p. 258–260) iš viso ištyrė 119,9 m^2 plotą, aptiko 0,6–1,2 m storio

1 pav. Situacijos planas: 1 – ištirtos perkasos; 2 – aptiktos struktūros; 3 – aptikti grindiniai; 4 – šurfai; 5 – žvalgymų vietos. P. Vutkino brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – excavated trenches; 2 – discovered structures; 3 – discovered paving; 4 – test pits; 5 – surveyed areas.

kultūrinį sluoksnį, datuojamą XIV–XIX a. Pilies V kieme aptiktas XVII–XVIII a. plytų mūras, galbūt vidinį kiemą iš V pusės juosusios sienos, XIX a. raudonų plytų mūras, priklausęs 1857 m. Š pusėje pastatytai cerkvei, bei XVIII–XIX a. grindinių likučiai.

2021 m. balandį–liepą vykdyti detalieji tyrimai teritorijoje aplink pilį. Čia iki projektinio 30 cm gylio ištirta 40 bendro 3547 m^2 dydžio perkasų (1 pav.). Teritorijose į P bei V nuo pilies atlikti žvalgymai. Žvalgyti du bendro 1300 m^2 dydžio plotai (1 ir 2). Žvalgyta taip pat centrinio, P bei R takų, automobilių stovėjimo aikštelės bei įvažiavimo iki jos įrengimo darbų metu. Bendras žvalgytas plotas siekė 3267 m^2. Be to, ištirta 16 1x1 m dydžio šurfų, iš viso 16 m^2 (1 pav.). Atlikus tyrimus nustatyta, jog pilies aplinkoje yra susiformavę XIV–XXI a. kultūriniai

2 pav. Perkasoje 23 aptiktos grindinio liekanos. P. Vutkino nuotr.

Fig. 2. The paving remnant discovered in Trench 23.

sluoksniai. Teritorijoje į P nuo pilies fiksuoti sluoksniai su XVI–XX a. radiniais, suformuoti po II Pasaulinio karo vykdant teritorijos tvarkymo bei paviršiaus formavimo darbus. Teritorijos PR pakraštyje 5 cm gylyje po velėna atidengtos XIX a. mūrinių latakų liekanos.

Teritorijoje į R nuo pilies, maždaug 2–8 m ilgio atkarpoje prie pilies R sienos fiksuotas vien tik permaišytos struktūros sluoksnis su XX a. II pusės radiniais, o toliau R kryptimi po

velėna tirtas apie 10 cm storio griuvenų sluoksnis, suformuotas tarybiniu laikotarpiu po II Pasaulinio karo tvarkant teritoriją. Po juo 20–25 cm gylyje glūdi sluoksnis su XVI–XVIII a. radiniais, suformuotas vykdant pilies rekonstrukcijos darbus.

Teritorijoje į ŠR nuo pilies stebėta analogiška situacija – prie pilies sienų buvo vien tik maišytas XX a. II pusės sluoksnis, o toliau nuo pilies po velėna tirtas apie 10 cm storio griuvenų sluoksnis, suformuotas tarybiniu laikotarpiu po II Pasaulinio karo tvarkant teritoriją. Po juo 15–25 cm gylyje glūdi sluoksnis su XVI–XVIII a. radiniais, suformuotas vykdant pilies rekonstrukcijos darbus. R pakraštyje (perkasos 17 R dalis) nuo 20–25 cm gylio tirtas apie 5–10 cm storio smėlingas pilkas gruntas, datuojamas XIV–XV a., o po juo – smėlis (įžemis). Panašu, jog čia XVIII a. rekonstrukcijos metu niveliuotas paviršius ir XVI–XVII a. horizontai buvo nukasti.

3 pav. Perkasoje 32 atidengtas grindinys. P. Vutkino nuotr.

Fig. 3. The paving uncovered in Trench 32.

Teritorijoje į Š nuo pilies iki projektinio gylio tirtas maišytos struktūros gruntas su XVI–XX a. radiniais, tik perkasose 38 ir 39 apie 25–30 cm gylyje pasiektas sluoksnis su gausiais XVI–XVIII a. radiniais.

Teritorijoje į V nuo pilies, buvusiame jos vidiniame kieme iki projektinio 30 cm gylio tęsėsi pilkos spalvos dulkingas gruntas su XVI–XX a. radiniais. Perkasose 23, 32 ir 35 maždaug 30–35 cm gylyje atidengtos XVIII a. II pusės netašytų akmenų grindinio liekanos (2, 3 pav.). Tikėtina, jog grindinys glūdi didesnėje teritorijoje, tačiau yra giliau nei šių tyrimų metu tirtas projektinis gylis. Be to, čia 30 cm gylyje atidengtos buvusios pilies kiemo sienos liekanos (4 pav.). Siena įrengta XVII a. II pusėje, o nugriauta XVIII a. II pusėje. Į Š nuo jo, prie pilies ŠV sienos maždaug 5 cm gylyje atidengtos kvadrato formos 6x6 m dydžio buvusios varpinės pamatų liekanos (5 pav.). Varpinė šioje vietoje pastatyta XIX a. II pusėje, o nugriauta XX a. 4 dešimtmetyje.

Teritorijoje, esančioje apie 15–50 m į V nuo pilies PV korpuso, naujai suprojektuoto tako vietoje nuo 10 cm gylio prasideda sluoksniai su XVI–XVIII a. radiniais. Šlaite į P nuo pilies fiksuoti vien tik XX a. II pusės piltinės kilmės sluoksniai, suformuoti minėto šlaito formavimo metu, arba kultūrinio sluoksnio neaptikta – fiksuoti tik natūraliai susiformavę sluoksniai. Pilies parko teritorijoje, esančioje į R nuo pilies, fiksuoti tik 50–120 cm storio XIX–XX a. sluoksniai su XVI–XX a. radiniais.

Iš viso inventorinti 2666 radiniai. Didžiąją jų dalį sudarė XVI–XX a. keramikos šukės: puodų pakraštėliai, priedugniai, šonai ir kt. Dalies keramikos fragmentų vidus arba išorė

4 pav. Teritorijos, esančios į R nuo pilies, stratigrafija. P. Vutkino nuotr.

Fig. 4. The stratigraphy of the area to the E of the castle.

5 pav. Atidengtos buvusios varpinės liekanos. P. Vutkino nuotr.

Fig. 5. The exposed remains of the former bell tower.

buvo dekoruoti žalia bei ruda glazūra, kai kurie puošti įspaustomis linijomis. Taip pat rasta nemažai XVI a. II pusės – XVII a. vidurio plokštinių koklių fragmentų, dalis kurių buvo dengti žalia glazūra, puošti augalinio motyvo ornamentais. Aptikta ir monetų, daugiausia TSRS monetų bei Jono Kazimiero šilingų. Radiniai perduoti JKM. Be to, surinkta gausi zooarcheologinė medžiaga. Ją ištyrus nustatyta, jog tai daugiausia maisto ir jo gamybos atliekos, būdingos naujiesiems laikams. Daugumą sudarė naminių gyvulių (ypač galvijų) kaulų fragmentai ir beveik neaptikta laukinių gyvulių liekanų.

In the Vicinity of Raudonė Castle

In 2021, a field survey (roughly 3267 m^2), field evaluation (16 1x1 m test pits totalling 16 m^2 and excavated down to sterile soil), and excavation (40 trenches totalling 3547 m^2 and excavated to a planned depth of 30 cm) were conducted on the grounds of the Raudonė Residential Castle complex (Jurbarkas District, W Lithuania) (Fig. 1). It was determined that 14th–20th-century cultural layers had formed around the castle. The investigation yielded the remains of second half of the 18th-century cobble paving, a second half of the 17th-century wall, a second half of the 19th-century bell tower, and 19th-century gutters (Figs. 2–5) as well as 2666 catalogued finds: fragments of cooking pots, pottery, and stove tiles and 16th–20th-century numismatic material. Many bovine bones were likewise found.